

[1234567]

ועל זה הדרך יש לומר דיש שני אופנים בקיום המצוות, כת הראשונה הם מקיימי המצוות המרגישים חיבור עם השי"ת על ידי לימוד תורתם והמה מומיתים עצמם באהלה ואינם מרגישים שום טורח בזה, כי הרגשתם היא שהם עושים לעצמם ברוב אהבתם וביטול ישותם, ואינם מרגישים ענין מסירות נפש בעשותם מצוות הבורא כי מרצונם הטוב הם עושים כן ואינם צריכים לכופ את יצרם בקושי, ומהאי טעמא המה מודים להשי"ת על כל מידה ומידה שמודד להם כי ביטלו כל ישותם העצמית ומעתה כל אשר יבא להם מאת הבורא יודו לו במאודם, אבל כת שניה הם מקיימי מצוות בלא חיבור להעליון, שאף על פי שהם מקיימים מצוות ה' לשמה בדרגה גבוהה מ"מ עדיין לא הגיעו לדרגה הראשונה של לומדי תורה המבטלים עצמם לגמרי להשי"ת, ומהאי טעמא עדיין מרגישים הם קושי בקיום המצוות וכאשר הם עושים המצוות הם מרגישים מסירות נפש, שצריכים למסור את נפשם לעשות רצונו יתברך ואינו בא להם בקל.

וזו כוונת דברי המדרש הנ"ל, דבפרשה שניה כתיב בכל לבבכם ובכל נפשכם, בשני יצריך ובמסירות נפש, כי הוא מדבר אל כת שניה המרגישים מסירות נפש בעשותם המצוות, דא"נ מצד אחד המה עומדים בדרגה גבוהה של מסירות נפש, אמנם מאידך גיסא הלא בהרגשת מסירות נפש זאת נתברר שעדיין לא באו לקשר והתבטלות אמיתית לקוב"ה, לפיכך יש להם שכר בעולם הזה על פעולת מסירות נפשם, לעומת זה פרשה ראשונה שנוסף בה בכל מאודך, הם המה אשר בכל מידה ומידה הם מודים להקב"ה, כי הרגשתם היא שהם עושים לעצמם, וממילא אין להם שום שינוי בכל מצב שיהיו בזה העולם, לזה לא נתפרש בהם מתן שכרם בעולם הזה כי כל מחמדי עולם לא ישוו להם.

ככל שאני מתבונן הנני רואה שר' אלחנן היה בדרגה של פרשה ראשונה, הוא לא הרגיש אף פעם שהוא צריך למסור את נפשו לשני כדי לעזור לו, הוא לא הרגיש אף פעם שיש איזה קושי בדבר, הוא עזר לאחרים כמו האדם שדואג לילדיו שאינו מרגיש שום קושי כי הוא מרגיש שהוא עושה לעצמו.

וכמו כן בלימוד התורה אשר ראינוהו בכולל, בלי שום קושי הוא הצליח להבין כל דבר, הוא היה לוקח רמב"ן ורשב"א והיה יכול לסכמם בדקות ספורות, יכול היה לסכם קצות בכמה דקות, הוא היה יוצא אחר לימודו בבהירות עצומה, ואף גם עזרתו שהיה מסייע לאחרים היתה בלי שום קושי בדרגה הגבוהה ביותר של בכל מאודך ובהתבטלות מוחלטת. לפיכך בא לדרגה הנשגבה של הוי מודה לו בכל מידה ומידה, אפילו אם היו פוגעים בו לא היה אכפת לו, הוא המשיך באותו מצב ודרגה, בכל מידה ומידה הוי מודה לו, ועל זה לא שייך מתן שכר בעולם הזה.

**ממילא אם איתא אחד מן החבורה שמת ידאגו כל בני החבורה, והיינו לדאוג ולקבל על עצמנו איזה ענין טוב, אחד מהנקודות הטובות שהיו בו הוא ענין גבוה זה של ההתבטלות המיוחדת לתורה, שלא היה צריך למסור את נפשו לתורה, אלא הרגיש שהוא מחובר עם התורה. ואף אנו בני החבורה מוטל עלינו להתחזק בזה, בלימוד התורה, ברציפות, וכדברי החזון איש שיסוד התורה תלוי בלימוד התורה ברציפות, למד שעה והפסיק שעה אסף רוח, כי הרוצה לבא להרגשה שישראל וקוב"ה ואורייתא חד הוא צריך לימוד התורה ברציפות, זה יסוד הקדושה.**

**הקב"ה יעזור שבזכות ההתחזקות נזכה לבנין בית המקדש ותחיית המתים במהרה בימינו אמן.**

## הגאון רבי ישעיה הרשקוביץ שליט"א

### ראש כולל חושן משפט ודיין בבי"ד ממונות אשדוד

ירמיהו הנביא מקונן על חורבן בית המקדש ועל גלות כלל ישראל וכל הצרות שכלל ישראל עובר - הים של הדמעות - עד הזמן הזה, הוא אומר את הפסוק "מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה את חללי בת עמי". במדרש איכה איתא ויקרא ה' אלקים ביום ההוא לצום למספד, אמר הקב"ה למלאכי השרת בואו ונראה מה קורה כעת בבית המקדש, משל לבן יחיד שהיה בתוך חופתו וכו', ופונה הקב"ה לירמיהו הנביא ואומר לו, ירמיהו אין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאבות העולם שיודעים לבכות, לאברהם יצחק ויעקב. שואל העולם כולו, מה יש עוד להוסיף אחר הפסוק מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה את חללי בת עמי, אלא הפירוש הוא שאפילו אדם גדול ואפילו נביא שראה מסוף העולם ועד סופו ואשר דיבר עם הקב"ה, אינו מסוגל להבין ולהכיל את הצער הנורא והאיום של אבא שבוכה על בנו.

אני לא העזתי לגשת לכאן, אלא אני בא בשליחות של אבי המשפחה, יהי רצון שזה יהיה כמותו, שזה יהיה כפי שצריך.

בתור ילד בן ארבע לקחו אותנו לנסיעות לבית הגדול והקדוש הזה, היתה אז נסיעה קשה דרך תל אביב, לא היה רכב שב"ה תוך שלשת רבעי שעה הלוך חזור עם מזגן וכיוצ"ב, כל נסיעה הקאנו, כאן לא היה איפה להיות בדיוק וכו', אבל החידושי הרי"ם כבר קבע את היסוד של נסיעה כאשר הוא לקח את השפת אמת בתור ילד קטן בקור ובשלגים בדרכיה הקשות של פולין, והוא אמר: "אלעס איז ווערד בשביל לראות יהודי אמיתי, לראות יהודי כמו שיהודי צריך להראות, שזה יחקק בלבבות", איזה פחד השפריצו כאן הקירות, ומצד שני היה אהבה - תוכו רצוף אהבה, קודש הקדשים, במקום כזה יש להתחיל קודם כל ברוממות הגדולה שהם הכניסו, שהיה בית המקדש על מכונו, מצד אחד היה עומד הרבי הבית ישראל ליד העמוד, מצד אחד היה הרבי הלב שמחה, ומהצד השני היה הרבי הפני מנחם, עד להבדיל בין חיים לחיים כבוד קדושת הרבי שליט"א, דבריהם הם זכרונם.

הבית ישראל הגיע לנחם כשנפטר ר' וועלוול זילברשטיין, והוא הסביר מה זה המושג של ניחום, וכי אפשר להחזיר את מה שהיה, הרי מה שהיה כבר איננו, רק יש מושג שמ'זאגט אפאר ווערטער ובזכות זה קען מען זיך גלייך שטעלן", הפשט הוא שהמצוה של ניחום אבלים הוא מה שמנחם, אצל יעקב אבינו כתוב ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו

וימאן להתנחם, והסבירו הספרים הקדושים הטעם לזה מפני שהיה חסר את המצוה, שהרי יוסף הצדיק היה חי עדיין ולכן זה לא השפיע, הכח של המצוה הוא מה שמנחם.

**מסופר** שהיה כאן בירושלים יהודי שקראו לו רבי אריה לוויין, ר' אריה היה לו מקום מאד גדול אצל הרבי הבית ישראל, כאשר ר' אריה ישב שבעה ל"ע על הילד הוא נשבר נורא נוראות, ר' אריה היה יהודי שהיה מאיר פניו לכל אחד, אף הרחוקים ביותר ידעו לספר כמה שר' אריה היה לו תמיד את המילה הטובה במקומות הכי נידחים והכי חשוכים, והארז בלבנון הזה קיבל מכה חזקה ולא יכל להתאושש, הוא שקע בתוך קפאון לפני כל מי שנכנס, הרבי הבית ישראל הגיע לנחם ודיבר כמה מילות חיזוק, ושום דבר לא השפיע, פתאום הרבי התרומם ואמר, הרבי בער, ר' אריה תשמע מה שאני אומר לך, לי אין שום דבר בעולם, ממש כלום, היה לי בן יחיד בעולם בן יקר, והקדוש ברוך הוא החליט אחרת, אתה ב"ה יש לך עוד נחת, אין ברירה, חייבים להתנחם, וכך התחיל ר' אריה להתאושש ויצא מהאבל, עד שאמר רבינו נחמתנו.

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, במיתתם היינו היסורים שבהם הם הלכו לנחם אחרים ובזה הצליחו לשמחם, כדוגמא של ר' יוחנן דין גרמא דעשיראה ביר.

**השם** של האברך היה אלחנן, אל חנן, זה היה מתנת חנם מאת השי"ת לעשרים ושמונה השנים שהשי"ת נתן את הנשמה הגדולה הזאת כאן, מגיע על זה תודה, והקב"ה יעזור הלאה, ובזכותו הכל יתאושש הלאה ויהיה כמו שצריך.

**להגאון** רבי יצחק ידידיה פרנקל זצ"ל רבה של תל אביב יפו היה בן דיין שבהגיעו לגיל חמישים נפטר באופן פתאומי, רבה של תל אביב יפו בכה בכי תמרורים ולא יכל להחזיק את עצמו, הרבי הלב שמחה בא לנחמו והזכיר את מאמר הגמרא המתקשה על מתו יותר מדי וכו', צריך להתחזק, וכמה שמתחזקים ומקבלים את זה בשמחה ממתקים את כל הדינים בשורשם ואף עושים טובה לנפטר בעצמו, והרי זה מהפך את מידת הדין לרחמים.

**בט"ז** אדר שנת תשל"ו נפטר כאן בחור בשם מרדכי מנחם קמפינסקי ז"ל, בסוף השבעה דיבר הרבי הפני מנחם ואמר בהספדו מה שהגמ' אומרת בשבת אחד מן החבורה שמת ידאגו כל החבורה, אחד מן המשפחה ידאגו כל המשפחה, שאל הרבי, מצד אחד משמע שהוא דבר שאינו טוב המורה על דאגה, ואילו מצד שני הלא מצינו שר' יוחנן היה אומר ומנחם באומרו דין גרמא דעשיראה ביר, ולכא' קשה שהרי אדרבה, הלא דבריו היו שוברים את הלב לכא'.

הסביר הרבי, ידאגו אינו ח"ו דאגה מעונש המיתה, אלא זה לעורר על חשבוננו של עולם, צריך לדעת את החשבון ולהאמין בהקב"ה לכל הפחות כמו שמאמינים במנתח שעוקר שן, אמנם זה כואב אבל יודעים שזאת היא הישועה.

יש מדרש בויקרא פרק ב' ביוקר ישראל עולין לי, שאם היה פרעה מבקש על כל יהודי משקל יהלומים הייתי נותן לו, אלא שלא רצה והוצרכתי לילך עמו בצורה אחרת. יהודי הוא כמו יהלום, על יהלום יושבים כ"כ הרבה מתכנתים ומטפלים בו ומשתדלים ונזהרים שלא יפגם חלילה, יהודי שווה יותר מהיהלום הכי גדול בעולם, אין לו מחיר בכלל. א"כ ודאי שיש לנו להאמין כמה שהשי"ת שומר על כל נקודה מבן ישראל.

הרבי המשיך שם שכאשר נפטר ר' שימעל'ע זצ"ל הוא השאיר שבע בנים ושבע בנות, ואמר הרבי השפת אמת "רק בעל הרחמים יכול לעשות כזה דבר", הקב"ה שהוא א-ל מלא רחמים הוא כמו כלי מלא רחמים שבכל נגיעה קלה שלו נשפך רק רחמים.

אכן עלינו לקחת אל לבנו את ה"ידאגו כל החבורה", מה נדרש מאתנו, יש מצב דשל משפחה, יש מצב של מכרים, יש מצב של אנשי שלומינו, ויש מצב של כלל ישראל.

הרבי מביא שם בהספד את הגמורא ביומא תנו רבנן מעשה בשני כהנים שהין רצין ועולים בכבש, דחף אחד מהם את חבירו והרגו, עמד רבי צדוק בבית המקדש על מדרגות העזרה, בכה ואמר כתיב כי ימצא חלל בעיר ולא נודע מי הכהו, על מי יש להביא עגלה ערופה, על העיר או על העזרות, ושואלת הגמרא, הלא בפרשת עגלה ערופה כתיב ולא נודע מי הכהו ואילו הכי נודע מי הכהו, ועוד, הלא העיר ירושלים אינה מביאה כלל עגלה ערופה. אומר הספר החינוך בזה, יסוד היסודות של עגלה ערופה הוא מפני שצריך להתעורר ולעשות חשבון מדוע עשה זאת הקב"ה, כל אחד יש לו לעשות חשבון הנפש מה יש עליו לעשות, מה יש לי לקבל על עצמו.

**במלכים ב' פרק ו' מסופר על מלך ארם שבא להלחם עם ישראל, ולא הצליחו כל תחבולותיו מפני שהיה אלישע הנביא בישראל, ויסער לב מלך ארם, כאשר רואים שמנסים פעם ופעמיים ולא מצליחים מתעורר הלב. כמה מקרים היו ל"ע בזמן האחרון של אלמנות ויתומים והורים שכולים רח"ל.**

בתפילת עננו בסליחות אנו מבקשים עננו אלקי אברהם, עננו פחד יצחק, מזכירים את כל הזכויות של כלל ישראל, ובסוף אנו אומרים עננו אבי יתומים עננו. שואלים כל המפרשים מה תוספת יש בזה אחר שכבר הזכירו כ"כ הרבה. אלא הביאור בזה הוא כי כשעומד יתום קטן ואומר "קדיש" וכל הלבבות נקרעים "ווי גיוואלד", זה עושה גם בעולם

העליון 'קריץ' בלב, ועל זה אנו מבקשים מהרבש"ע עננו, מי שאמ רלעולמו די יאמר לצרותינו די.

ירמיהו הנביא מקונן על החורבן באמרו "אין איש ניהם על רעתו לאמר מה עשיתי כי לא כסוס שוטף במלחמה במרוצתם", יש לעשות קצת חשבון הנפש – חשבוננו של עולם.

אמר רבי אלכסנדר למה נבראו רעמים כדי לפשט עקמומית שבלב, המפרשים מסבירים במשל לקמט, אם נתקמט דף מיד לוקחים ומיישרים אותו, אם נתקמט הבגד מביאים משהיץ ומגהצים אותו, כמה שהקמט הוא יותר בעייתי מגהצים אותו בדרגת חום גבוהה יותר, אם יש בעיית התקמטות בברזל – יש להביאו לנפח ולהכות עליו בחוזקה ועוצמה. אבל יש דבר שהוא יותר קשה מכל הדברים שבעולם אשר עבורו צריך לזעזע את העולם כולו, זהו לבו של האדם. כתיב עקוב הלב אנוש הוא מי ידענו, אני ה' חוקר לב בוחן כליות, עקמומית שבלב, צריך ללכת בישרות כמו שברא השי"ת את האדם "האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים", לקמט שנעשה בלב צריך להביא משהיץ ענק כל כך של רעמים מסוף העולם ועד סופו, כמה צריכים אנו להתעורר כאשר קרה כזה רעם שכל העולם הזדעזע.

הקדימו לנו לטרגדיה זו את תקיעת השופר, תמוז ר"ת זמני תשובה ממשמשין ובאין, הרבעון האחרון של השנה, היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, מה עלינו לקבל על עצמנו.

הייתי רוצה להזכיר כאן ממכתביו של הרבי האמרי אמת, דבריהם הם זכרונם – מה שרבותינו דרשו. במכתב משנת תרס"ח כותב הרבי, וכאשר רבותינו ז"ל למדונו לתלות כל הייסורים המתרגשים בעוון ביטול תורה, ובפרט בנידון דידן שהקב"ה לקח חיים צעירים, כמה יש לנו להתחזק בענין זה של "תורת חיים", נחרב עולם מלא ושלם. והרבי ממשיך והנני לעורר גם בדבר ששמעתי מכמה מקומות בבתי החסידים שמדברים שיחה בטילה, אנשים צריכים לדעת כמה החיים הם יקרים, הקב"ה נתן חיים וצריך לנצל אותם. הוא מביא מאגרת הקודש של בעל התניא שמביא מרבותיו – המגיד ממעזריטש והבעל שם הק', אילו נצמא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל אף שאינם מדברים בדברי תורה תפול עליהם אימה בלי גבול משכינתא דשריא עליהו ומתבטל ממציאיותו, כי הגשמיות של יהודי הוא הרבה יותר רוחני ממלאכים ושרפים.

"ועל כן רע בעיני המעשה מאנשים הניגשים לפני ה' – הגשה זו תפילה, ואחר התפילה נעשה מושב לצים, ואין לך עולבנא דשכינתא יותר מזה. והריני מבקש לעשות שיעור ולקבוע עיתים לתורה", שזהו השאלה הראשונה ששואלים את האדם "קבעת עיתים

לתורה". האמרי אמת היה רגיל לפרש שהאדם אף שהוא טרוד בטרדותיו, אם יש לו קביעות עיתים לתורה – הרי כל קבוע כמחצה על מחצה, והרבי אומר כאן את ההצעה של הדף היומי שנוצר כעבור שנים, שעדיף שילמדו כולם מסכתא אחת.

**צריך** גם להזכיר כמה היה הרבי עצמו דוגמא אישית להתמדה, הדור הצעיר לא יודע מזה, אבל שמעתי מזקני החסידים איך שהתמדתו היתה בצורה מזעזעת. מסופר שהרב דושינסקי – רבה של ירושלים אמר בהספדו על האמרי אמת "מ'האט נישט געזען אין לעבן אזא גרויסן מתמיד", הוא עצמו היה מוסר שיעורים שעות רבות בכל יום ברבים.

**ושמעתי** מאחד הנכדים, כשהרבי היה צריך לקחת ספר מהארון, כל ספר וספר הוא היה לוקח מהארון ומחזיר ומוציא מחדש, אך כיון שחבל על הזמן שהולכים להחזיר את הספר, היה הרבי מסתכל הספר כל הדרך עד השניה האחרונה, ואז הכניס את הספר לארון – ומיד הוציא את הספר הבא ומעיין בו, כל הזמן נצול במאה אחוזים, לא התבזבזה שניה אחת.

**איתא** בשבת, אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת אחים לי בהספידא דהתם קאימנא, ומבארים הראשונים שכל זמן שהאדם חי עדין הוא יכול לנצל ולהספיק, עדין הוא יכול לשנות ולהיטיב את מעשיו, אבל כאשר "התם קאימנא" – כאשר מגיעים לשם כבר אי אפשר להוסיף ולשנות.

**האברך** הזה שמסר את נפשו למען הכלל מבקש, מורי ורבותי, שכל אחד יקבל על עצמו חיזוק בתורה, חיזוק בתפילה, חיזוק בחסד, להרגיש את השני ולחשוב עליו, וזה יהא לעילוי נשמתו.

**בספר** 'אלה שלא נכנעו' מר' משה פראגער, מביא בשם הר' אברהם רבינוביץ שהיה במחנות ובגיטו, המצב היה נורא נוראות, רעב ומחלות ושאר מרעין בישין, והנה הגיעה חבילה מר' מטות ווינער, היו בה פרוסות רבות, כל פרוסה היתה מרוחה עם ממרח אחר, וחלקם אף לא היו מרוחות, זה היה מה שהחיה אותו ועל ידי זה הוא שרד את המלחמה, לאחר המלחמה הוא ניגש לאחד הפליטים ושאלו מה היה סוד החבילות, האם הייתם מארגנים סנדוויצ'ים בחבילות עבורנו? אמר לו, הבחורים נתנו את זה מפיהם, כאשר היה לאחד שני פרוסות הוא חשב מיד על חבירו שנמצא במחנות, לו הרי אין אפילו פרוסה אחת, כל אחד היה נותן את הפרוסה מפיו. לכו היתה כל פרוסה מרוחה בממרח אחר.

כל אלו עומדים גם בעולם העליון ומבקשים 'תשלחו לנו חבילות, תוסיפו זכויות, אין לכם מושג כמה אתם עולים על ידי כל מעשה חסד שאתם עושים, ואת זה אפשר לעשות רק בעולם הזה.

גמר חיים  
אה"ח 1234567

הרבי כותב במכתב ז', "באתי לבקש מכולכם דרישה אחת השקול בעיני כנגד הרבה דרישות ובקשות, ואני מבטיח בעז"ה להחזיק לכם בעד זה בזה ובבא לכל אשר לאל ידי, והאמנם יש לי צער על הלבנת פני רבים כאשר הנני מוכיח אנשים בדבר כזה יהיו כאלו שיפגעו ושיתביישו, אך אין ברירה והוא השעה הנדרשת, הדבר הזה חסר ביניכם והוא האהבה והאחוה והשלום שביניכם, ורח"ל קורה שיש מחלוקת בין החסידים וזהו ח"ו לא טוב, אך שיהא שלום אמת לעזור כל אחד לחבירו בגופו ונפשו ומאודו, ותוכלו לעמוד בפרץ בכל עניני התורה והיהדות.

שמו היה אליעזר, אלי-עזר, שם של חסד, אין לנו ספק כי הוא מילא את תפקידו גם בנושא החסד הן בחסד גשמי והן בחסד תורני, שמעתי מהשותפים שלו שהיה מדובר באברך בן עליה ובעל מדרגה, אברך בדרגות תורניות גבוהות, היה לו גם את הנושא של חסד מפני שזה היה שמו – שמא קא גרים ליה, ואיננו כי לקח אותו האלקים.

מן הראוי ג"כ להזכיר איך היה התייחסותם של רבותינו לנושא הזה של חסד, סיפר הרי"ם לוויין שמעולם לא היה לזה כסף אע"פ שהיה לו במקום אחר, היה משתמש תמיד רק במזומנים, הוא טען שחורבנו של הדור הוא בזה שלווים על חשבון האובר בבנק וצוברים חובות וכו', צריך להיות נקי בכסף ולהשתמש רק במה שיש, זהו שיא הצלחתו של האדם בעולם, היה לו פעם שטר גדול שהיה צריך לפרטו, ובכל עיירת גור הענייה לא היה היכן לפרוט שטר בעל שווי גדול כזה, לרבי האמרי אמת היה קופה של כסף בבית, היה זה בערב שבועות, בזמן שבו 'קאכט א קעסל' בגור, כל הזמן נפלטו מהרכבות עוד ועוד חסידים, ר' איצ'ה מאיר נכנס לפניו לפרוט את השטר לצורך יו"ט והרבי ישב על מקומו עם הגמ' בזמן סוער שכזה, הוא אמר לרבי שהוא צריך לפרוט שטר ומיד קם הרבי ונתן לו את מבוקשו, פתאום תפס ר' איצ'ה מאיר מה הוא עשה, הוא נכנס לרבי בערב שבועות והטריחו בשביל לפרוט שטר כסף, אה"נ הוא חתן במשפחה, אבל להפריע את הרבי כל כך, הרבי הרגיש במבוכתו ושאלו מה קרה, אמר לו את שבלבבו שהוא מתחרט על מה שעשה, אמר לו הרבי את המשפט הבא, איזה נפק"מ יש בין עבודת ה' של לימוד התורה לעבודת ה' שיהודי עושה חסד לשם שמים, הרי הכל זה עבודת ה' ואם צריך לעשותו – עושים. סיפר ר' איצ'ה מאיר לנכשו לאחר זמן שהרבי הוסיף והדגיש לו, התורה מקדשת אם האדם, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבליו, אבל בתורה הרבי



הדגיש "לשם שמים", צריך רחמי שמים שמעשינו יהיו לשם שמים. וכמו שידוע מהקוצקער רבי באמת ואמונה שצריך לעבוד שהלשם שמים גם יהיה לשם שמים.

והנושא האחרון שצריכים להתחזק בו הוא הנושא של חיים, מי האיש החפץ חיים, ביומא דף ט' הגמרא שואלת בית ראשון מפני מה חרב – מפני שנאת חנם, העולם מוקשה וכי מפני שנאת חנם בין אנשים היה צריך להחריב את בית המקדש, אכן משל למה הדבר דומה לצייר שבא לצייר נוף הארץ, עמד על ראש ההר וצייר הנופים, בהיותו שקוע בציורו לא הבחין כי הוא הולך ומתרחק עד שכמעט ונפל מן ההר, השראת הציור כל כך תפסה אותו עד שעזזרו לא הצליח להרחיקו מן הסכנה, עד שלא היתה לו ברירה וקרע את התמונה לגזרים ואז נפקחו עיני הצייר וניצל מסכנת הנפילה. הוא הדין לחורבן בית המקדש, כאשר היו בבית המקדש היו מתעלים טפחיים מעל הקרקע מגודל הקדושה והרוממות, אבל כשחזרו לביתם שוב ירדו ממדרגתם והיתה בהם שנאת חנם, אמר הקב"ה חייב אנכי להצילם מן התהום שהינם עומדים לעומתו ואין לי עיצה אחרת אלא להחריב את בית המקדש ולהפסיק ההשראת השכינה ואזי יתעוררו כולם לתקן מעשיהם.

הרבי כותב על שמירת הלשון, 'עוד זאת אדרוש מכם כאשר רבו הצרות מבית ומחוץ רח"ל ומחפשים סיבות לכך, נאמנים דברי חז"ל על הגלות הזה מטעם לשון הרע ושנאת חנם', חז"ל מזהירים כי הנושא שהוא המעכב היום הוא הנושא הזה של אהבת חברים, לא לפגוע בשני ולא לדבר עליו, לומר מילה טובה לחבר, להאיר פנינו ולהלבין שינינו ולא ח"ו ההיפוך. 'לזאת אבקש להתחזק בענין שמירת הלשון מלשון הרע ושנאת חנם, ועצתי שתלמדו בספר חפץ חיים ושמירת הלשון עכ"פ ב' ימים בשבוע, ואעיד עלי שמים וארץ שאחר שגמרתי הספר הרגשתי בעצמי פעולה לטובה', רבי הלב שמחה בהיותו בערד בש"ק פרשת מצורע הפליא הדברים האלה מאוד, הרבי הרי לא דיבר על עצמו שום דבר מעולם, והנה כאן הוא כותב ואעיד עלי שמים וארץ שאחר שגמרתי הספר הרגשתי בעצמי פעולה לטובה. 'ולזאת גם השלם במידותיו יתפעל על ידי זה, ואחשוב שזהו שאמר הרוכל לרבי ינאי את ודכוותך'.

היה יהודי ניצול שואה באוסטרליה שבכל בוקר היה עורך סיבוב בין כל פחי האשפה שבאזור ומחפש, לאחר פטירתו גילה בנו את סיבת הענין, כאשר הגיעו הנאצים ימ"ש ציוו על כולם להתארגן במהירות, סידר אבא שני מזוודות, באחת הניח דברי מזון וצרכי הדרך ובשני הניח את מוישל'ה הקטן, לאחר שעות של מרוצה בפקודת הנאצים הגיעו בלילה ליער ונחו שם, ואחר מספר שעות העירו אותם וציוו עליהם להמשיך, לקח אבא את שני המזוודות בידו והנה אומר לו הנאצי "אין לקחת אלא חבילה אחת", לאחר שעות רות

כאשר היו רחוק מן היער הוא פתח את המזוודה ומיד חשכו עיניו, מרוב בלבול הוא החליף בין המזוודות ובמקום לקחת את מוישל'ה הוא לקח את התיק של האוכל. כל משך ימי חייו רדפו סיפור זה ותמיד חשש שמא זרקו את התיק השני לפח, ולכן היה בודק משך כל ימי חייו את בנו.

הוא הדין לנו, בעולם הזה יכולים אנחנו למלא תיקים במצוות ומעשים טובים, אבל למעשה אנו ממלאים את התיקים בדברים שמתקלקלים ואז כשמגיעם לעולם העליון נהיה שחור בעינים, הלא יכלתי למלא את התיק בתורה ומצוות ומעשים טובים.

היה יהודי שלא התחנך בחינוך הטהור והיה קרוב לחוגים הכי רחוקים של הדתיים, פ"א בליל שבת הוא יצא לטיול בגאולה והגיע לכאן - לגערע בית מדרש וראה את השורות, הוא ראה את עשן הקטורת היוצא אך לא ראה מה יש מאחורי השורות, כשהקריבו את הפארענצ'עס לשורות הוא תפס תור ועלה בסקרנות, ופתאום הוא ראה את הרבי הבית ישראל יושב בטיש, דמותו הרבי כל כך 'מיגנטה' אותו עד שהוא נמשך אליו ולא יכל לזוז ממקומו עד שדחפוהו ומיד ירד מן הצד השני. הוא סיפר שהמבט של הרבי רדף אותו משך עשרים וארבע שעות עד שהחליט שהינו חייב לבוא שוב למנחה לראות את פני הקודש, הוא עמד בתור להכנס לרבי, מיד בכניסתו נענה הרבי ואמר לו "אני צריך לבקש ממך מחילה, ראיתך שהינך עומד על הפארענצ'עס ופניך שינו את מראהם", ביקש הבחור מהרבי ברכה והתנצל לפניו 'אין לי מה לשלם עבור הברכה', בירכו הרבי בכל הברכות ואמר לו, אבקש ממך תשלום מסוג אחר, שבכל מקום בעולם שתהיה תזכור שהינך בן יחיד להקב"ה, קדש שם שמים בהופעתך והיה דוגמא אישית. עברו שנים ואדם זה התגלגל במקומות רבים בעולם, והוא סיפר שמילותיו של הרבי ליווהו בכל מקום אליו בא "אל תשכח שהינך בן יחיד של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא", הנני חב את חיי ואת חיי בני [שכל בני הם ראשי ישובות חשובים] לרבי.

אם על אנשים כל כך רחוקים השפיעו דברי הרבי - עאכו"כ שצריכים הדברים להשפיע עלינו, קירות בית המדרש יוכיחו. להוסיף בתורה ועבודה ולעזוב את כל הבלי העולם הזה.

יעזור הקב"ה שיקויים בנו ובלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, ונזכה לראות בעינינו את צום החמישי שיהפך למועדים ולימים טובים בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמו.

## הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א

### ראש ישיבת זוועהל

**ברשות** הקהל הקדוש, איתא בבבא בתרא (ע"ח ע"ב) עה"פ על כן יאמרו המושלים בואו חשבון (במדבר כ"א כ"ז), על כן יאמרו המושלים - אלו המושלים ביצרם, בואו חשבון - בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה.

**כשנתבונן** בדברי הגמרא, קודם כל קשה מאי חידושא דהאי מימרא, הלא משנה מפורשת היא בפרקי אבות (פ"ב משנה א') הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, וכמו שמבאר הברטנורא שיעשה האדם חשבון לעצמו שאם נדמה לו שעשיית המצוה תגרע לו מן העולם הזה יחשב מה שכנגד זה יקבל חלק גדול בעולם הבא, א"כ משנה מפורשת היא ומה באה הגמרא לחדש.

עוד קשה מאי קאמר חשבוננו של עולם, הול"ל הוי מחשב חשבון הנפש, וכמו שיש בחובת הלבבות שער חשבון הנפש המבאר שהאדם צריך לעשות חשבון בעצמו בכל פעולה שהוא עושה האם יעשנה או לאו, שכשיתבונן יראה שאינו טוב לעשות עבירה ואף להמנע ממצוה אינו טוב כנגד ההפסד.

**מצוות התורה** הק' נחלקו לב' חלקים, מצוות שבין אדם לחבירו ומצוות שבין אדם למקום, תנא דמתניתין איירי באדם המתחיל את דרכו בעולם, אומר לו התנא, היצר הרע מפתה כ"כ הרבה לעבירות, אתן לך עיצה ישרה, שתחשב תמיד האם הוא צודק בטענותיו או לאו, שכשתתבונן תמצא שדבריו דברי שטות והבל הם. אבל הגמרא איירי על המושלים ביצרם, אלו שכבר אין צריכים להתאבק עם היצר הרע ולחשב אם כדאי לעשות המצוה או העבירה בבחי' הוי מחשב הפסד מצוה וכו', שהרי אם עדיין הוא צריך לחשב הפסד ושכר מצוה ועבירה עדיין לא בא לדרגת מושל ביצרו, ועל אלו אמרו ז"ל בואו ונחשוב חשבוננו של עולם. וזהו חידוש עצום הן בבין אדם לחבירו והן בבין אדם למקום.

**לפי** מה ששמענו על הנפטר, לא היה עושה חשבון אם שוה לו לעשות עכשיו מצוה או לאו, הוא היה מחשב חשבוננו של 'עולם' - מה צריך העולם, מסתובבים סביבנו שכנים וחברים, לזה חסר דבר אחד ולזה חסר דבר אחר, אך אין אנו שמין לבנו אליהם, ודאי שאם יתבעונו ויבקשו לעזור למאן דהו נעזור לו, כי נעשה חשבון הפסד מצוה כנגד שכרה שהרי צדקה תציל ממות (משלי י. ב. יא. ד), אך אין אנחנו נגשים מיזמתנו לחפש ולעזור לאחרים.

אבל המושל ביצרו אינו מסתפק בזה שכאשר באים לבקש ממנו איזה טובה הוא עוזר, אלא הוא מחשב חשבוננו של עולם, הוא בודק תדיר איך נראה העולם סביבו, איפה אפשר לעזור למישהו.

**אביו** הגאון שליט"א סיפר לי עובדא קטנה, שבשמחת תורה היה מאסף ילדים יתומים לקחתם לבית המדרש ולדאוג שיקבלו עליה לתורה, אמרתי לו, מסתמא אף אני הייתי מתנהג כך, אך מה אעשה שרעיון כזה כלל לא עלה בדעתי לדאבוני, איך זה עלה על דעתו, מה זה העסק שלו, הוא היה מחשב חשבוננו של עולם, מה השי"ת רוצה, וכך היו כל פעולותיו הגדולים.

**הלימוד** הגדול ביותר בבין אדם לחבירו אינו לקיים המצוה ולעזור לשני כאשר בא לידך, אלא להיות מחשב חשבוננו של עולם, תסתכל היכן אתה בעולם, מה הנך עושה לשני.

**והדברים** אמורים בפרט כלפי חסידים, במכתבו הידוע של ר' זכריה מענדיל בסוף ספר נועם אלימלך מביא בתוך הדברים תיאור מראה בית החסידים, "כמעט ואינו ניכר של מי הבן הזה ושל מי הבן הזה", האהבה בין החסידים היה כ"כ גדול שלא היה ניכר מיהו בנו של מי, כי היו כולם כאחים אוהבים ואהובים. ואף עצם שם 'חסידים' הוא מלשון חסד, בית החסידים היה דבר שכולו חיות של אחוה כאחים בצורה הנשגבת ביותר. והענין הזה הוא אחד מן הדברים שיש לעורר עליהם היום בעת התאספותנו.

אח"ח 1234567

**במאור** ושמש בפרשת ואתחנן עה"פ אנכי עומד בין ה' וביניכם מביא מהרה"ק ר' מיכל זלאטשאווער, שה'אנכי', הישות ומה שכל אחד חושב על עצמו - זהו העומד בין ה' ובינינו, זהו החציצה והמסך המבדיל בין יהודי לרשב"ע.

**ההתבטלות** של האנכי, יהודי מסר את שעותיו, אברך צעיר שמסר את גופו וכספו, בכל נפשו ומאודו, תמיד היה בחשבון של חשבוננו של עולם, כל כך הרבה לחשוב מה אפשר לעשות בשביל יהודים, זהו הלימוד הגדול הצריך חיזוק בדורינו.

**ודאי** שיש כיום בעלי חסד, ואדרבה ענין החסד בדורינו הוא למעלה מההבנה. בב' מקומות בש"ס אנו מוצאים הלשון אכשר דרא (יבמות לט, חולין צד), ופירש"י בתמיה, כהיום אנו יכולים לומר שבענין החסד רואים בעינים שאכשר דרא, אף פעם לא היה כל כך הרבה חסד וגמילות חסדים בממון ובגוף, ועיקר החידוש הוא הרעיונות איך לעשות חסד, יש גמ"ח מוצצים, יהודי חשב על האנשים שהתינוק שלהם בוכה בלילה ואינם יכולים להרדם והקים גמ"ח מוצצים, אכשר דרא!

**איתא** בריש האידרא (ח"ג קכ"ז ע"ב) שאמרו החבריא לרשב"י עד מתי ניקום אחד סמכא, ומבאר הגר"א בהקדמת ליקוטי זוהר, דהנה על שלשה דברים העולם עומד על התורה על העבודה ועל גמילות חסדים, ומיום שחרב בית המקדש בטלה העבודה, ואף התורה בטלה כלשון הכתוב באיכה (ב, טו) מלכה ושריה בגוים אין תורה, ולא נשאר אלא העמוד של גמילות חסדים, ואיתא במדרש שאחר החורבן היו תלמידי רבי יוחנן בן זכאי הולכין ובוכין על שבטלה תורה ובטלה עבודה. אמר להם עדיין גמילות חסדים קיים, ומבאר המהר"ל בתחילת נתיב גמ"ח שגמילות חסדים בגי' תורה, אומר הגר"א, עד מתי ניקום אחד סמכא, עד מתי נעמוד רק על העמוד הזה של גמילות חסדים ויבנה המקדש ויחזור התורה ועבודה.

נדמה שאין צורך להאריך בזה שהתורה והעבודה בימינו אינו כבימים הראשונים, אף שיש היום לימוד התורה אין זה אפילו משל למה שהיה בדור הקודם, הטשעבינער רב התבטא פעם 'אין מיינע סוחרישע יארן האב איך געלערנט זעכצן שעה א מעת לעת...' [בשנות המסחר למדתי ט"ז שעות ביממה], היום אין בכלל השגות כאלו. וה"נ עמוד העבודה, נער הייתי גם זקנתי, אף אנו ראינו את בעלי העבודה בדור הקודם שהיו בדרגה עצומה שאי אפשר לתאר היום, א"כ לא נשאר אלא חד סמכא של גמילות חסדים אשר בעזהשי"ת הוא מתגבר והולך, ואילולי זה לא היה קיום לעולם.

**הנפטר** זצ"ל היה מיוחד בתורה עבודה וגמילות חסדים, והענין של בינו לבין חבירו באופן של **חשבוננו של עולם** הוא דבר שצריך ללמוד ממנו במיוחד אצלנו החסידים שכל כך היה מושרש ענין גמ"ח.

**בינו** לבין קונו ובינו למקום יש גם ענין של חשבוננו של עולם, איתא בסנהדרין (דף צ"ג ע"א) ביקש הקב"ה להפוך את כל העולם כולו לדם על שהשתחוו לצלם של נבוכדנצר, וחנניה מישאל ועזריה מסרו נפשם ובזה השיב השי"ת חרון אפו. ולכאן צ"ע בדברי הגמ', חדא דההשתחוויה לצלם היה באונס כדאי' בראשונים בפסחים (נ"ג ע"ב) ובכתובות (ל"ג ע"ב) שהיה היתר השתחוויה לצלם ולא היה צריך למסור נפשו על זה, וא"כ מדוע ביקש הקב"ה להפוך את כל העולם לדם, ועוד, שהרעק"א מציין שם למדרש שיר השירים (ז, ג) שחנניה מישאל ועזריה שאלו לדניאל מה נעשה, א"ל שאלו ליחזקאל הנביא, א"ל כך מקובלני מרבי ישעיה הנביא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם (ישעיה כו, כ), אמרו חנניה מישאל ועזריה לעצמם, וכי יתכן שכל העולם כולו ישתחוו לצלם, ולא השתחוו, ולכאן הדבר תמוה, שהרי הם שאלו לדניאל ששלחם ליחזקאל שענה להם דברי ישעיה שיש היתר לדבר, ומדוע לא השתחוו.

**אלא** יסוד גדול יש בדברי הגמרא האלו, כי הנה השי"ת ברא את העולם לכבודו כדכתיב (ישעיה מג, ז) לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, וזאת היא התכלית היחידה בעולם - להרבות כבוד שמים, א"כ הלא אם כל העולם כולו משתחוים לצלם אין להקב"ה שום תכלית וצורך בעולמו. <sup>אוצר החכמה</sup> לכן כיון שהשתחוו כל העולם לצלם ביקש הקב"ה להפכו לדם, דאה"נ שהיה אונס ומותרין להשתחוות לצלם, אך אין להקב"ה שום תכלית וחפץ בעולמו אחר שאין מתקיים רצונו להרבות כבוד מלכותו יתברך בעולם, ובזה שמסרו חנניה מישאל ועזריה את נפשם על קידוש ה' ניחם הקב"ה על הרעה אשר דיבר לעשות, כי לא בטל לגמרי כבוד שמים ויש סיבה לעולם להתקיים. וחשבון זה עשו חנניה מישאל ועזריה, אה"נ כאשר בא מקרה אל האדם שהוא צריך להשתחוות לצלם בשעת האונס ההלכה היא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם ועליו להשתחוות לצלם, אמנם וכי יתכן שכל העולם ישתחוו לצלם, הלא אזי בטלה כל תכלית הבריאה.

זהו על כן יאמרו המושלים אלו המושלים ביצרם בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, אף שמצד עצמנו זה מותר, הלא מצד חשבוננו של עולם צריך להתבונן מפני מה ברא הקב"ה את עולמו, מה יש לרבש"ע ממעשינו, אף דבר שיש עליו היתר והכשר עדיין צריך להתבונן קודם עשייתו מה יהיה מזה לבורא כל עולמים, בואו ונחשב חשבוננו של עולם - מפני מה ברא הקב"ה את עולמו, וזאת המדרגה הגבוהה בבין אדם לחבירו.

**הלא** הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד דורינו אנו חנכונו והורו לנו דרכם שמוטל על האדם לחשוב תמיד על כבוד שמים ולא על עצמו, ואילו אנו - אף אחד אינו חשוד חלילה לעבור על 'איסור' - אך ב'היתר' הננו שקועים ל"ע במ"ט שערי טומאה, וקודשא ב"ה עומד וצווח 'מפני מה בראתיו את עולמי'.

אנו מדברים עתה מאברך אשר הקדיש את כל כוחותיו בכדי שהשי"ת יהיה מרוצה מעולמו אשר ברא. על אף שהגמרא אומרת (עבודה זרה ג' ע"א) כלום אב מעיד על בנו, כאשר הגאון רבי נפתלי שליט"א מעיד על בנו - אפשר להאמינו.

**הלימוד** הראשון שאנו צריכים ללמוד ממנו הוא לחזור לתכלית בריאת העולם, לחזור ל'לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו', לחשוב קודם כל פעולה שאנו עושים את חשבוננו של עולם, קדש עצמך אפילו בדברים שמותר לעשותם לחשב אם באמת זהו רצונו של מקום.

**שמעתי** פעם מרבי הנתיבות שלום זי"ע דהנה בפרשת העקידה אמר השי"ת לאברהם אבינו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם